

108. A pártnak 1940 decemberében mindössze 20 mandátuma volt, vagyis 5,9%-os képvisellettal rendelkezett. De ezzel a 20 képviselővel a szélsőjobboldal ereje 70-re emelkedett, vagyis 20,8%-ra. Az új párt a szélsőjobboldali ellenzéken belül 28,5%-ot képviselt. *Uo.*, 203. o.

109. Ezeknek az újságíróknak a háttéréről és szerepéről lásd *uo.*, 205–215. o.

110. A Magyar Megújulás Pártját részletesebben tárgyalja Sipos, *i. m.*, 181–254. o. Vö. Lackó, *i. m.*, 218–247. o. és C. A. Macartney, 1:435–437. o.

111. *Horthy Miklós titkos iratai.* 260–265. o.

112. Sipos, *i. m.*, 183. o. Lásd még C. A. Macartney: „Hungarian Foreign Policy During the Inter-War Period with Special Reference to the Jewish Question.” In: *Jews and Non-Jews in Eastern Europe.* Szerk.: B. Vágó–G. L. Mosse. John Wiley, New York, 1974, 125–136. o.

113. A háromhatalmi szerződés és a Magyarország csatlakozásáról szóló jegyzőkönyv szövege megtalálható a *Magyarország és a második világháború c.* kötetben, 304–306. o.

114. A Führer minden bizonnyal a Madagaszkár-tervre utalt, amelyet 1940 nyarán a német külügyminisztérium *Deutschland III.* osztályán dolgoztak ki, és amelyet a Reinhard Heydrich vezette Birodalmi Biztonsági Főhivatal nagy lelkesedéssel fogadott. A terv előirányozta, hogy az akkor francia ellenőrzés alá tartozó Madagaszkár szigete a németek kezébe menjen át, s a német flotta részére kikerítendő terület kivételével egy közvetlenül Himmler alá rendelt rendőrkormányzó fennhatósága alá kerüljön. A zsidókat Madagaszkárra kívánták áttelepíteni, a költségeket az elkobzandó zsidó vagyonból óhajtották fedezni. Eredetileg Palesztinára gondoltak, a sziget csak mint alternatív telephely jött számításba. Palesztina, amely „a keresztény és a muszlim világhoz tartozott”, igen alkalmas helynek látszott arra a célra, hogy túszként tartsák őket, s ily módon ériék el, hogy „fajtestvéreik” Amerikában jól viselkedjenek. Vö. Raul Hilberg: *The Destruction of the European Jews.* Quadrangle Books, Chicago, 1961, 260–261. o.

115. *A Wilhelmstrasse és Magyarország.* 551. o.

116. Jugoszlávia kérdését Sztójay vetette föl 1940. október 15-én, amikor von Weizsäckerrel folytatott megbeszélést Magyarország csatlakozásáról a háromhatalmi paktumhoz. Vö. *A Wilhelmstrasse és Magyarország.* 542. o.

117. A magyarok arra törekedtek, hogy megosszák a kisantantot, és első számú ellenségüket, Romániát meggyengítsék, s ezért 1937 novemberében késznek mutatkoztak, hogy garanciát vállaljanak a magyar–jugoszláv határra nézve, amennyiben Jugoszlávia kötelezi magát, hogy Magyarország és valamely harmadik ország háborúja esetén megőrzi semlegességét. A német dokumentumok tanúsága szerint a magyarok még csak kulturális autonómiát sem követeltek a jugoszláviai magyar kisebbség részére. Vö. *Documents on German Foreign Policy.* D sorozat, 2. kötet, 114. dokumentum és 5. kötet, 178. dokumentum.

118. *Uo.*, 11. kötet, 365., 431., 478., 480. és 514. dok. A paktumot 1940. december 12-én írták alá, és a magyar parlament 1941. február 3-án ratifikálta a háromhatalmi szerződéssel együtt. A ratifikációs okmányokat február 27-én cserélték ki Budapesten. A tárgyalásokon fontos szerepe volt báró Bakách-Besseney György belgrádi magyar követnek.

119. Bárdossy Csáky 1941. január 27-i halála után február 4-től lett külügyminiszter. Lásd a 6. fejezetet.

120. C. A. Macartney, 1:471. o.

121. A szövegét lásd *Horthy Miklós titkos iratai.* 289–291. o.